

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

พื้นที่บริเวณเสาชิงช้า จัดอยู่ในพื้นที่ที่เรียกว่า บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ตามแผนแม่บท เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ในด้านของการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะเป็นที่ตั้งของศาสนสถานของหลายศาสนา (พุทธ พราหมณ์ ฮินดู) แต่การใช้ที่ดินหลักที่มีบทบาทต่อพื้นที่โดยรอบบริเวณเสาชิงช้าอย่างเด่นชัด คือ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 1, เสาชิงช้า (ศาลาว่าการกทม.) เนื่องจากเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ ทั้งยังมีความจำเป็นต้องให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อเป็นจำนวนมาก และในบริเวณด้านหน้าอาคาร คือ ลานคนเมือง, เสาชิงช้า นอกจากจะใช้เป็นที่จอดรถแล้ว ยังเป็นสถานที่จัดกิจกรรมทางสังคม และการเมือง เช่น การประกาศผลการเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ, การจัดงานเวทีสิ่งแวดล้อมไทย ปี พ.ศ. 2539 กิจกรรมการใช้พื้นที่เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมทางด้านสังคมวัฒนธรรม อันเป็นการจุดแนวความคิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ว่างสาธารณะของเมือง ให้เป็นพื้นที่ที่กลับมามีชีวิตชีวา และในวันที่ 5-6 เมษายน พ.ศ. 2545 ภายใต้ชื่องาน เฉลิมฉลองราชธานี 220 ปี กรุงรัตนโกสินทร์ การจัดตกแต่งถนน ในรูปแบบที่แสดงเอกลักษณ์ของถนน บริเวณลานคนเมือง ภายใต้หัวข้อการจัด “กรุงเทพฯ สวยงาม ปานสวรรค์” การตกแต่งหน้าโบสถ์พราหมณ์และบริเวณร้านขายเครื่องอัฐบริขาร ตามรูปแบบ “ศาสนาศูนย์รวมหัวใจไทยทั้งชาติ” ทำให้เห็นได้ว่าพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า นั้น นอกจากจะเป็นพื้นที่ของหน่วยงานราชการแล้วยังเป็นพื้นที่ที่แสดงถึงพื้นที่ทางศาสนาอีกด้วย ส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินอื่นๆ ที่สำคัญรองลงมา เช่น ที่พิทักษ์ และตึกแถวเพื่อการพาณิชย์กรรม ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ตอบรับกับความต้องการของศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในกรุงรัตนโกสินทร์ในอนาคต ให้โยกย้ายหน่วยงานราชการที่ต้องให้บริการกับประชาชนออกไปนอกบริเวณพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ และศาลาว่าการกทม. ได้เป็นหน่วยงานที่จะมีโครงการจะย้ายหน่วยงานเกือบทั้งหมดออกไปยังพื้นที่ด้านนอก ในปัจจุบันเหลือเพียงหน่วยงานบริหารของผู้บริหารระดับสูง จากเหตุผลดังกล่าว อาคารศาลาว่าการกทม. จึงมีความจำเป็นในการที่จะจัดการหารูปแบบ หรือปรับเปลี่ยนการใช้สอยใหม่ และควรที่จะสอดคล้อง และอยู่ในกรอบของนโยบาย และโครงการที่มีความเกี่ยวข้องจากการเปลี่ยนแปลงบทบาท หน้าที่ และกิจกรรมของพื้นที่หลักในลักษณะนี้ ไม่เพียงแต่จะส่งผลโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมและอาคารเดิมโดยรอบ เพื่อให้ตอบรับกับผู้ใช้ที่เปลี่ยนจากกลุ่มข้าราชการ เป็นกลุ่มผู้ใช้ใหม่ที่เข้ามาทดแทน แต่ยังคงส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของชุมชนเดิมโดยรอบ ดังนั้นในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า นอกจากจะเป็นการปรับปรุงคุณภาพของพื้นที่และอาคารโดยรอบเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพในปัจจุบันแล้ว ยังต้องตอบรับกับความต้องการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งต้องควบคู่ไปกับ

การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า รวมถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยรอบ เพื่อรักษาภาพของการดำเนินชีวิตแบบท้องถิ่นที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาในปัจจุบันและอนาคต

เมื่อพิจารณาถึงสภาพทางกายภาพในปัจจุบัน พบว่า ภายใต้การควบคุมทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่ครอบคลุมไปถึงการใช้พื้นที่ให้สอดคล้องและแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะของบริเวณ โดยเฉพาะการพัฒนาทางกายภาพของภาคเอกชนที่ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกับการเป็นพื้นที่ในบริเวณอนุรักษ์ ที่ควรจะมีพื้นฐานอยู่บนลักษณะเฉพาะทางกายภาพของพื้นที่เพื่อรักษา ส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ แต่กลับกลายมีการพัฒนาทางกายภาพที่ขัดแย้ง และมีลักษณะเหมือนกันกับบริเวณอื่นๆ นอกกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นผลให้เกิดความไม่ต่อเนื่อง และความกลมกลืนในลักษณะทางกายภาพในบริเวณเดียวกัน

จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า โดยอาศัยแนวทางการออกแบบชุมชนเมือง (Urban Design) เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพในปัจจุบัน และสามารถตอบรับกับการปรับเปลี่ยนบทบาท หน้าที่ และกิจกรรมของศาลาว่าการกทม. ที่จะเกิดขึ้น ตามนโยบาย หรือโครงการของทางภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ที่ส่งเสริมองค์ประกอบด้านต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญเฉพาะพื้นที่ และการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์ควมมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

1.2 ความสำคัญของพื้นที่โครงการ

1.2.1 ด้านผังเมือง

1.2.1.1 การใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นที่ตั้งของอาคารสำคัญหลายอาคาร เช่น วัดสุทัศน์เทพวราราม โบสถ์พราหมณ์ และศาลาว่าการกทม. โดยตำแหน่งที่ตั้งเรียงตัวกันโดยมีลานคนเมืองเป็นพื้นที่เชื่อม การใช้ที่ดินหลักส่วนใหญ่เป็นย่านที่พักอาศัยที่มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 โดยเป็นบ้านเดี่ยวที่ปลูกติดต่อกันอย่างแออัดบริเวณพื้นที่ด้านใน และมีอาคารพาณิชย์ประเภทตึกแถวอยู่ด้านหน้าติดถนน

1.2.1.2 มีพื้นที่ลานโล่งสาธารณะ (ลานคนเมือง) ที่เป็นลานพื้นลาดแข็งขนาดใหญ่เพียงแห่งเดียวในกรุงรัตนโกสินทร์ มีลักษณะเป็นลานเอนกประสงค์เพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรม-ประเพณี มีที่จอดรถใต้ดิน 2 ชั้น (รถประมาณ 550 คัน) ทั้งยังสามารถส่งเสริมความสว่างามของโบราณสถาน และอ้างอิงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

1.2.1.3 เป็นพื้นที่ที่เป็นจุดตัดของแนวถนนสายสำคัญ 2 เส้น
 แนวแกนเหนือ-ใต้ จากอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มายังถนนดินสอไปสู่สะพานพุทธฯที่เป็นสะพานแรกซึ่งสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาไปสู่ฝั่งธนบุรี
 แนวตะวันออก-ตก จากพระราชวังมาสู่ถนนบำรุงเมืองซึ่งเป็นถนนสายหลักในอดีต มุ่งไปสู่ถนนพระรามที่ 1 ไปสู่วังสระปทุม และต่อไปยังถนนสุขุมวิท

1.2.2 ด้านสังคม และเศรษฐกิจ

1.2.2.1 พื้นที่ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยมีรูปแบบที่เป็นทั้งบ้านเดี่ยว อาคารชุด และตึกแถว มีการรวมตัวเป็นทางสังคม เป็นชุมชน ซึ่งบางชุมชนอยู่ในสภาพที่แออัดทรุดโทรมและไม่เป็นระเบียบ โดยพื้นที่ภายในชาติพื้นที่โล่งว่างส่วนใหญ่การใช้สอย จะอยู่ตามถนนทางเดิน และพื้นที่ภายในวัด ที่ว่างบางจุดใช้เป็นที่เก็บรถเข็น รถจักรยานยนต์ และพื้นที่ในการจัดเตรียมอาหารสำหรับพ่อค้าแม่ค้า ที่จะนำอาหารมาขายในช่วงกลางวัน เช่น หน้าตรอกตึกดิน-ตึกคิลปี บริเวณสะพานพุทธ สนามหลวง

1.2.2.2 ด้านศาสนา นอกจากจะเป็นที่ตั้งของวัดสุทัศนฯ และโบสถ์พราหมณ์ ยังเป็นบริเวณที่เป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อเสือ สมาคมและโรงเรียนฮินดู ซึ่งเป็นศาสนาที่เก่าแก่ และเคยมีบทบาทที่สำคัญในเมืองไทยมาก่อน

1.2.2.3 พื้นที่ของหน่วยงานราชการ ในส่วนของพื้นที่ลานคนเมืองมักเป็นสถานที่ใช้จัดกิจกรรมทางสังคม และการเมือง เช่น การประกาศผลการเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ นอกจากนั้นยังเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะที่ประชาชนได้เข้ามาใช้ในการแสดงออกทางความคิด อันทำให้พื้นที่นี้มีชีวิตชีวา

1.2.2.4 พื้นที่ที่มีการค้าที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ ย่านขายเครื่องอัฐบริวาร เป็นสิ่งที่เกิดควบคู่กับศาสนาพุทธ และยังมีการค้าที่ดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน

1.2.2.5 เป็นพื้นที่ที่เปรียบเสมือนเป็นโรงอาหารกลางวันของข้าราชการกรม. และลูกจ้างจากสำนักงานโดยรอบ ในวันธรรมดา นอกเหนือจากการเป็นร้านอาหารที่บริการผู้อยู่อาศัยในพื้นที่เท่านั้น

1.2.2.6 ด้านกรรมสิทธิ์การถือครอง นอกจากศาลาว่าการกรม. ลานคนเมือง เสาชิงช้า และวัดสุทัศนเทพวรารามที่เป็นของหน่วยงานราชการและวัด ส่วนใหญ่บ้าน ตึกแถว และอาคารอื่นๆ โดยรอบศาลาว่าการกรม. และลานคนเมือง จะเป็นของเอกชน โดยมีโบสถ์พราหมณ์และตึกแถวด้านหน้าที่เป็นของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

1.2.3 ด้านประวัติศาสตร์

1.2.3.1 ตำแหน่งที่ตั้ง เดิมพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ถูกสร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางพระนคร โดยมีวัดสุทัศนเทพวราราม เป็นศาสนสถานที่เป็นสิ่งอยู่คู่กับชุมชนในอดีต โบสถ์พราหมณ์ และเสาชิงช้า ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรม (Ceremonial Space) ที่มีความสำคัญในอดีต แม้อต่อมาพระนครได้ขยายพื้นที่ออกไปรอบนอก พื้นที่นี้ยังคงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยบทบาทหน้าที่ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แสดงถึงความเป็นมาและความสำคัญของพื้นที่ได้อย่างดี

1.2.3.2 โครงสร้างหลักของพระนคร อันได้แก่ เส้นทางสัญจรทั้งทางบกและทางน้ำ ประกอบกับอาคารที่สำคัญที่มีมาตั้งแต่เริ่มสร้างพระนคร เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนและแสดงถึงความเป็นศูนย์กลางพระนครได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงสมควรที่จะมีการปรับปรุงพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ให้เหมาะสมตามแนวความคิดของโครงการกรุงรัตนโกสินทร์

1.2.3.3 อาคารที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์และทางสถาปัตยกรรมมากมาย นอกจากอาคารสาธารณะที่กล่าวแล้ว อาคารที่พักอาศัยแบบบ้านเดี่ยว ตั้งแต่ช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะหลังถนนดินสอเข้าไปจนถึงติดคลองหลอดวัดเทพธิดารามนั้น ยังหลงเหลือบ้านมีคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม แต่เนื่องจากเป็นที่ดินของเอกชนและใช้เป็นบ้านเช่า จึงทรุดโทรมจากขาดการบำรุงดูแลรักษา

1.2.4 ด้านการท่องเที่ยว

1.2.4.1 แม้ปัจจุบันไม่ถูกจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ก็ยังเป็นบริเวณพื้นที่เปิดโล่งที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาหรือเสริมภาพลักษณ์โดยรอบ ให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมวัดสุทัศน์เทพวรารามและเสาชิงช้า โดยมีลานคนเมืองและโบสถ์พราหมณ์ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้บริเวณหนึ่ง

1.2.4.2 นอกจากความสำคัญของพื้นที่ด้านประวัติศาสตร์ สมควรได้รับการอนุรักษ์ไว้แล้ว ในอนาคตจากการโยกย้ายและปรับเปลี่ยนของหน่วยงานกทม. ตามโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ในอนาคต มีผลให้อาคารที่ทำการของกทม. ซึ่งเป็นอาคารขนาดใหญ่พิเศษ และมีรูปแบบที่มีคุณค่านี้ ประกอบกับการมีที่จอดรถจำนวนมาก ทำให้พื้นที่บริเวณเสาชิงช้ามีศักยภาพในการรองรับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์

1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1.3.1 ศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ รวมถึงประวัติความเป็นมา บทบาทหน้าที่ของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ข้อจำกัด และศักยภาพของพื้นที่

1.3.2 วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนการใช้สอยที่เหมาะสมของอาคารศาลาว่าการกทม. โดยอยู่ในกรอบของโครงการกรุงรัตนโกสินทร์

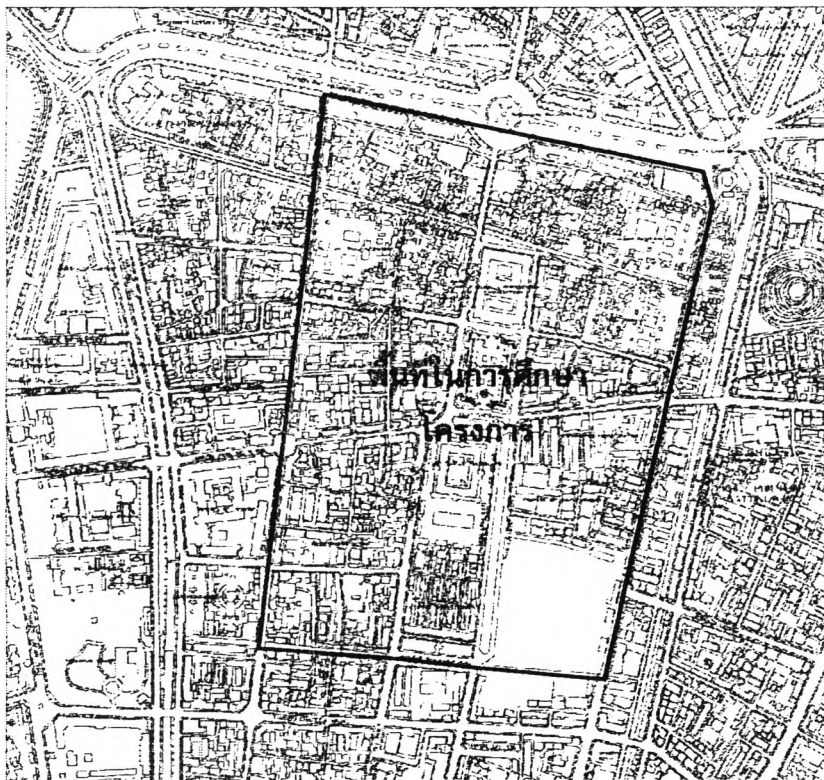
1.3.3 คาดการณ์การเปลี่ยนแปลงและแนวทางในการรองรับของกิจกรรมเดิมหรือกิจกรรมใหม่ที่เหมาะสมเนื่องจากการปรับเปลี่ยนดังกล่าว โดยดูจากสภาพพื้นที่ในปัจจุบัน

1.3.4 เพื่อเสนอกรอบแนวความคิด และแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า จากแนวทางของการเปลี่ยนแปลงตามที่คาดการณ์ไว้

1.4 ขอบเขตในการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1.4.1.1 พื้นที่ในการทำการศึกษ เป็นพื้นที่ในการศึกษาโครงสร้างพื้นฐานโดยรวม การกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา จะใช้โครงข่ายการสัญจร อันได้แก่ ถนนและคลองสายสำคัญเป็นตัวกำหนดทางกายภาพ ทั้งนี้พื้นที่ในการทำการศึกษาอยู่ในพื้นที่บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก มีพื้นที่ครอบคลุมแขวงเสาชิงช้า แขวงสำราญราษฎร์ และพื้นที่ส่วนหนึ่งของแขวงวัดราชบพิธ กับแขวงวัดบวรนิเวศน์ มีขนาดพื้นที่ศึกษาทั้งหมด ประมาณ 375.81 ไร่ (601.31 ตร.กม.) ทั้งนี้จะมุ่งเน้นศึกษารายละเอียดของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบ

แผนผังที่ 1-01 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ทิศเหนือ

จรดที่ถนนราชดำเนิน

ทิศใต้

จรดที่คลองหลอดใต้

ทิศตะวันออก

จรดที่ถนนมหาชัย

ทิศตะวันตก

จรดที่ถนนตะนาว และ

ถนนเฟื่องนคร

1.4.1.2 พื้นที่ในการเสนอแนวทาง เป็นพื้นที่ที่แสดงลักษณะหรือ

ความเป็นพื้นที่บริเวณเสาชิงช้าในปัจจุบัน เพื่อเป็นบริเวณที่ใช้ในการเสนอแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูโดยละเอียดทางด้านกายภาพ และกิจกรรม

แผนผังที่ 1-02 แสดงขอบเขตพื้นที่ในการเสนอแนวทาง

ทิศเหนือ

จรดแนวคลองหลอดวัดราชันต์ดาราม

ทิศใต้

จรดกับถนนบำรุงเมือง และวัดสุทัศน์
เทพวราราม

ทิศตะวันออก

จรดกับวัดเทพธิดารามและถนนภายใน
พื้นที่

ทิศตะวันตก

จรดกับวัดมทรณพาราม และตรอก
โบสถ์พราหมณ์

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.4.2.1 ศึกษาสภาพการพัฒนา และบทบาทหน้าที่ของพื้นที่ ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน พร้อมทั้งแนวความคิดในอดีตที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงบทบาทของพื้นที่บริเวณนี้ เพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาในอนาคตที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้

1.4.2.2 ศึกษาโครงการของภาครัฐ และมาตรการควบคุมทางด้านกายภาพที่มีผลโดยตรงต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการออกแบบเพื่อควบคุมองค์ประกอบที่จำเป็นทางกายภาพเฉพาะพื้นที่ โดยอยู่ภายใต้กรอบของโครงการตามที่ได้ศึกษา

1.4.2.3 ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ของศาลาว่าการกทม. ที่มีต่อกิจกรรมโดยรอบ และคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของศาลาว่าการกทม.

1.4.2.4 ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่ เพื่อนำเสนอแนวทางและภาพรวมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทางกายภาพ รวมถึงขั้นตอนในการนำไปปฏิบัติ

1.5 ขั้นตอนในการดำเนินการ

1.5.1 ส่วนของการกำหนดโครงการ

1.5.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและแบบสอบถามในเชิงสัมภาษณ์ เพื่อนำมาศึกษารายละเอียดและรับทราบปัญหา ข้อเท็จจริงของสภาพความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงในด้านต่างๆ ของกลุ่มกิจกรรมในพื้นที่ศึกษา

1.5.1.2 การประมวลและสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหา ข้อจำกัด ในด้านต่างๆ รวมถึงพิจารณาศักยภาพที่จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ฟูในอนาคต ตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่จำเป็นในการควบคุมทางกายภาพของพื้นที่ อันเป็นผลทำให้พื้นที่นั้นมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ เพื่อหาบทบาทใหม่ในการอนุรักษ์และพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้

1.5.2 ส่วนของการออกแบบ

1.5.2.1 กำหนดบทบาท และเป้าหมายใหม่ของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ในการอนุรักษ์และพื้นที่ฟู

1.5.2.2 เสนอกรอบและแนวความคิดในการเสนอแนวทาง และการเสนอการออกแบบ ตามแนวทางและความเป็นไปได้ในอนาคต

1.5.2.3 การออกแบบวางผังปรับปรุงพื้นที่ทางกายภาพ ภายใต้ องค์ประกอบ และแนวทางที่มีจำเป็นตามที่ได้ศึกษามา

1.5.3 ส่วนของสรุปและข้อเสนอแนะ เป็นส่วนของการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้แนวทางที่เสนอมีความเป็นไปได้

1.6 วิธีดำเนินการศึกษา

1.6.1 การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

1.6.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการค้นคว้าข้อมูลภาคเอกสาร ซึ่งเป็นกลุ่มข้อมูลหลักโดยรวมของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ได้แก่ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ข้อมูลทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจโดยรวม รวมทั้งโครงการ และมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.6.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

เป็นข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม เก็บข้อมูลจากสถานที่และสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า โดยจะเป็นข้อมูลทางด้านกายภาพ

เป็นข้อมูลจากแบบสอบถามในลักษณะของการสัมภาษณ์ควบคู่ไปด้วย จากประชากรและผู้ค้าขายในพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นทั่วไป ที่ช่วยในการเข้าใจที่ดีขึ้นของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ และความสำคัญของการใช้บริการจากราชการที่เป็นผู้ใช้หลักในพื้นที่ เพื่อทราบถึงแนวโน้มของกิจกรรมที่อาจได้รับผลกระทบจากการย้ายออกของหน่วยงาน โดยจัดแบบสอบถามทั้งหมด 3 ชุด ทำการสอบถามประชากรและเจ้าของร้านค้าในพื้นที่ จำนวน 1 ใน 4 ของหน่วยทั้งหมด

- เจ้าของกิจการ ร้านค้า 74 หน่วย จากจำนวนคูหาทั้งหมด 474 หน่วย โดยแบ่งแบบสอบถามตามลักษณะของกิจกรรมที่มีความแตกต่างกัน

- ผู้อยู่อาศัย 82 หน่วย จากจำนวนหลังคาเรือนคูหาทั้งหมด 331 หน่วย
- เจ้าของรถเข็น หรือแผงลอย 20 แผง ที่มีปริมาณเฉลี่ยทั้งหมด ประมาณ 80 หน่วย

1.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.6.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจและแบบสอบถาม โดยวิธีการหาสัดส่วนร้อยละอย่างง่าย

1.6.2.2 การวิเคราะห์ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ระบบการสัญจร การใช้ที่ดิน

1.6.2.3 การวิเคราะห์สภาพปัญหา ข้อจำกัด ซึ่งจะทำให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนา รวมถึงศักยภาพของพื้นที่ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม

1.6.2.4 การวิเคราะห์บทบาท และคาดการณ์ความสัมพันธ์ที่เหมาะสมของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ และพื้นที่โดยรอบในอนาคต โดยอาศัยกรอบจากนโยบายของภาครัฐ และพิจารณาจากการวิเคราะห์ศักยภาพ และสภาพการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงของบทบาท

1.6.3 การกำหนดโครงการ เป็นการกำหนดบทบาท เป้าหมายในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ โดยการประมวลจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น เพื่อให้ตอบรับ และเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และกำหนดลักษณะของกิจกรรมเดิมและกิจกรรมใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ โดยพิจารณาจากบทบาทใหม่ของพื้นที่ในอนาคต

1.6.4 การเสนอกรอบแนวความคิดและแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟู เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดโครงการ และพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนา เช่น แนวทางการพัฒนาจัดกลุ่มกิจกรรมใหม่ที่ทดแทนกิจกรรมเดิม การจัดระบบของพื้นที่เปิดโล่งและทางเดินเท้า แนวทางในการปรับปรุงอาคาร เป็นต้น

1.6.5 การเสนอขั้นตอนในการนำผังไปปฏิบัติ เพื่อให้ผังสัมฤทธิ์ผลโดยมีความเป็นไปได้ในการพัฒนา

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งในการวางแผนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่นั้น ทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายหลักของภาครัฐ

1.7.2 เพื่อเตรียมรองรับการปรับเปลี่ยนอันอาจเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถเป็นแนวทางหนึ่งเพื่อนำเสนอแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.7.3 เพื่อให้ทราบถึงแนวทาง และองค์ประกอบที่จำเป็น มีความเหมาะสม ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ให้มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงได้ต่อไป

1.7.4 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา และปรับปรุงฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเสาชิงช้า ในครั้งต่อไป อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่อยู่อาศัย เจ้าของที่ดินในปัจจุบัน

1.8 ข้อจำกัดในการศึกษา

1.8.1 การทำการศึกษาครั้งนี้ จุดมุ่งหมายหลักจะอยู่ที่ขั้นตอนของการออกแบบ ทำให้ภาคข้อมูลส่วนใหญ่ เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ต้องอ้างอิงฐานข้อมูลเดิมจากเอกสาร งานวิจัย และรายงานต่างๆ จากรายงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อมูลที่เหลือจะเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการออกสำรวจสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ศึกษา ณ ช่วงเวลาที่ทำ

1.8.2 การศึกษาในส่วนของการกำหนดโครงการการศึกษาเป็นไปในรูปแบบของการศึกษาที่ผู้ศึกษาดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นการเก็บข้อมูลส่วนใหญ่ จึงเป็นการเก็บจากการสังเกตและเป็นข้อมูลทุติยภูมิ จึงทำให้มีผลที่ได้ความเป็นไปได้ในทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ในการนำไปปฏิบัติจริง ควรนำการเก็บข้อมูลโดยให้คนในพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ร่วมให้ข้อมูล หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา แต่เนื่องจากระยะเวลา และเงินทุนที่จำกัด จึงไม่เพียงพอในการที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ เพราะขั้นตอนในการมีส่วนร่วมนั้นต้องอาศัยเวลาในการปรึกษากับกลุ่มบุคคลหลายกลุ่ม

1.8.3 การกระทำที่จัดได้ว่าไม่ถูกต้องกฎหมายของประชาชน เช่น การต่อเติมอาคาร การครอบครองพื้นที่สาธารณะ และอื่นๆ อันเป็นผลทำให้การศึกษาข้อมูลอาจมีความคลาดเคลื่อนได้